

School maken in partnerschap met ouders –

1 maart 2021 – Leerlabo Leuven
jan.demets@ugent.be

Jan De Mets, SDL

Wat doet SDL?

- 📁 **Onderzoek**
- 📁 **Materiaal**
- 📁 **Vorming**
- 📁 **Beleidsondersteuning**
- 📁 **Deelthema's**
 - Diversiteitsbeleid
 - Culturele diversiteit/integratie
 - Meertaligheid
 - Participatie
 - Krachtige leeromgeving
 - Brede School

www.steunpuntdiversiteitenleren.be

SDL & participatie

Onderzoek

- Evaluatie van de engagementsverklaring: bevraging van relevante stakeholders (2013)
- Vooronderzoek ouderbetrokkenheid in het S.O. (2013)
- Coachingsproject OCB (2013-2014)

Materiaal - sites

- “Van Eiland naar wij-land” (inspiratiegids voor SO)
- www.samenmetouders.be
- www.transbaso.be en <http://pro.vanbasisnaarsecundair.be>
- “Warm welkom en wederkerig. Inspiratieboek voor kleuteronderwijs” (boek downloadbaar)

Deze sessie

2 delen:

- **Partnerschap met ouders:** reflectietool (op basis van ws onderzoek)
- **Het ABC-model:** algemene inleiding + concrete toepassing op 'het leerlingcontact'

Tussendoor: reflectie-oefening / uitwisseling in kleine groepjes

Hier zitten BaO + SO + ondersteuners bijeen

Noteer deelthema's waar we nu niet diep kunnen op ingaan, maar die wel intervisie-onderwerp voor 15 maart kunnen zijn!

Ppt's naderhand ter beschikking

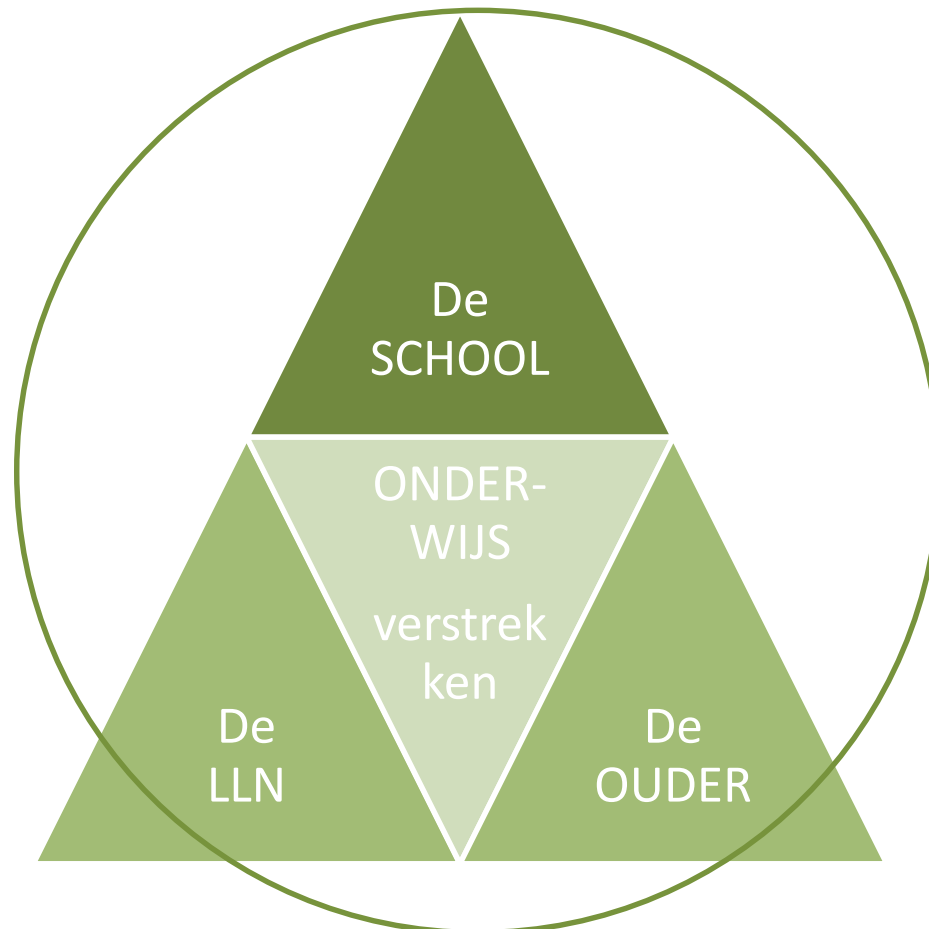
Insmijter

Ik vermijd 'ouderbetrokkenheid' en spreek liever over 'partnerschap met ouders' of 'ouder-schoolsamenwerking'.

Vaak wordt 'ouderbetrokkenheid' beperkt tot 'wat ouders moeten doen' zonder de rol van de school in vraag te stellen of de vaak niet-geëxpliciteerde verwachtingen onder de loep te nemen.

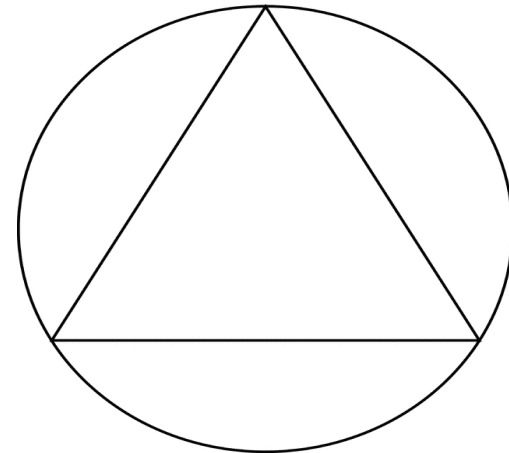
Het risico bestaat dat 'ouderbetrokkenheid' vooral instrumenteel is, **eenrichtingsverkeer** is en moet tegemoetkomen aan wat de school verlangt.

Partnerschapsmodel

Partnerschap = een driehoeksverhouding

Het gaat uit van een *gedeelde* verantwoordelijkheid over opvoeding en onderwijs. Partnerschap is zoektocht naar **wederkerigheid**.

De cirkel: samenleving – de buurt – ...

Joyce Epstein: onderzoek en praktijk inzake de samenwerking tussen school, ouders en buurt (*community*).

professor aan de Johns Hopkins University en directeur van het *Center on School, Family and Community Partnerships* in de Verenigde Staten

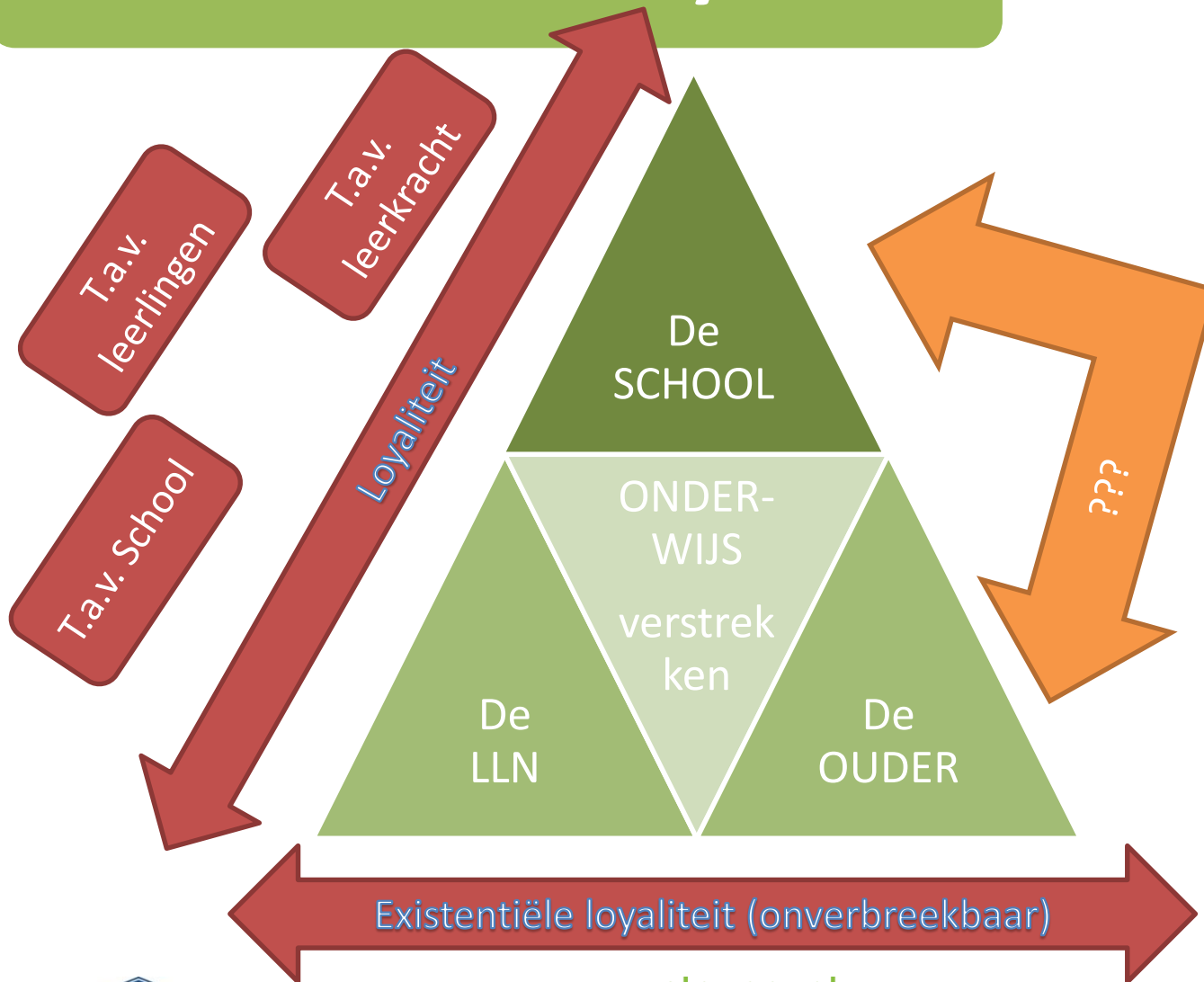
De leerling als actor

Waarom de leerling als actor in samenwerking met ouders?

- macht
- loyaliteiten
- bewaker en 'gatekeeper'
- eigen mening
- kan motor zijn mits ...

Drie actoren & loyaliteit

Belangrijkste bevinding

Uit alle onderzoek blijkt:

ALLE ouders willen het beste voor en zijn betrokken bij de schoolloopbaan van hun kinderen.

Dat betekent: op elk moment kun je de mythe ontkrachten dat er ouders bestaan bij wie dat niet zo is.

Waarom partnerschap met ouders - reviewstudies e.a.

Gegevens uit vele onderzoeken in vele landen, o.a.

reviewstudie in de Verenigde Staten, **Henderson, A. T., Mapp K.L. (2002):**
'*parental involvement matters*'.

reviewstudie **Bellens en De Fraine (KULeuven):** “Uit de literatuur blijkt dat
ouderlijke betrokkenheid ('parental involvement') een positieve samenhang
heeft met leerprestaties en welbevinden van leerlingen.”

Hilde Colpin (KULeuven): er zijn “vrij consistente, positieve verbanden
aangetoond zijn tussen ouderbetrokkenheid op school en de schoolse
prestaties van kinderen.”

De Zeester - reflectietool

- 1 - betrokkenheid van de ouders op school
- 2 - betrokkenheid op de schoolloopbaan *op school*
- 3 - betrokkenheid op de schoolloopbaan *thuis*
- 4 - betrokkenheid van de school op gezinnen
- 5 - ouders helpen ouders

1: Betrokkenheid van ouders op school

Scholen vragen ouders naar aanwezigheid op school:

info-avond

schoolfeest

ouderraad (formele participatie)

hand- en spandiensten

...

Hoe divers is de groep ouders die je hiermee aantrekt?

Hoe kun je elk van deze activiteiten zo aanpassen dat die drempel verlaagt?

Tijdstip, organisatie, aanbod, 'professioneel handelen' in het realiseren van 'ontmoeting'...

1: Betrokkenheid van ouders op school

Vaak frustraties bij schoolteam, wat zich uit in 'deficit'-taal

'moeilijk bereikbare ouders' – 'probleemouders' – ...

"Deed het gezin nu maar wat het moest doen, dan konden wij deze kinderen onderwijs geven",

"Als ze ons jongeren toestuurden die klaar zijn om te leren, konden wij onze job beter doen",

"Ouders zouden moeten, zouden kunnen, zouden beter ...",

"Die (ouders) kunnen niet, willen niet, doen niet ..."

"Ze willen geen Nederlands leren"

...

Hoe kun je het 'script' van de leraarskamer, de wandelgangen zo aanpassen dat die deficit-taal vervangen wordt door een bezorgd-nieuwsgierige stijl?

OUDERCONTACT

MIJN MAMA ZEGT
DAT ZE BETER HAAR
BEST GAAT DOEN

JONAS ADRIAENSSENS.COM

JA!

2: Betrokkenheid van ouders op de schoolloopbaan op school

Klassiek voorbeeld, het **oudercontact**. Maar die 60-jaar oude formule is misschien aan vernieuwing toe?

Van 'oudercontact' naar '**contact met ouders**'

Hoe zorgen we voor evenwichtige contacten, die niet alleen vertrekken vanuit vervelende of negatieve aanleidingen?

Vertrouwensband opbouwen bij aanvang vd schoolloopbaan (1ste instapmoment) en daarop verder bouwen

2: Betrokkenheid van ouders op de schoolloopbaan op school

Ouders die goed geïnformeerd zijn, het onderwijsjargon kennen en kunnen toepassen halen meer uit een oudercontact dan ouders die daar minder mee vertrouwd zijn maar eigenlijk meer info en ondersteuning kunnen gebruiken.

Aanwezig zijn op het oudercontact wordt door veel scholen als dé vorm van ouderbetrokkenheid aangezien maar zelden wordt de vraag gesteld wat ouders daarvan opsteken.

Transbaso-onderzoek (overgang LO nr SO)

Vertrouwensband opbouwen is noodzakelijke voorwaarde om op een evenwichtige manier met ouders over de schoolloopbaan te spreken – vertrouwen komt pas na **informele contacten**.

Secundaire scholen kunnen op dit vlak wel wat leren van basisscholen.

- Koffie-moment op 1 september
- N.a.v. meerdaagse uitstappen: infomoment, halen en brengen, positieve boodschappen
- Sociale activiteiten, oudercafé, een praatje slaan tijdens wachten bij oudercontact, betrekken van andere ouders om ouders te bereiken
- Speciale betrokkenheid bij bijv. begin stages

- Zoek een goede combinatie van factoren: informeel contact én positieve boodschap én rechtstreeks
- Eerst 3 'positieve' dan pas 1 'negatieve' boodschap
- Bel, sms ook met goed nieuws, schrijf ook complimentjes in de agenda, ...
- 'formele' acties informeler maken: van info-avond naar infomarkt, openklasdag (praktijkvakken) ...
- Kleinschalig: per klas/jaar/graad

Bijv.

Inzetten op **beroepsfierheid**

“Leerlingen maken functionele **producten** die een plaatsje krijgen op de school bijv. woonwagen, bank ... De verbondenheid groeit. Er werd bijv. een boot lassen voor de scouts, fietsen herstellen van kinderen uit de lagere school. De leerlingen gaan meehelpen op de **beroepenbeurs**. Ze geven dan zelf uitleg bij hun beroep. Daar zijn ze zeer fier op.”

Doe-dagen

“Leerlingen uit het lager onderwijs komen langs om kennis te maken met de school. Onze leerlingen leggen workshops uit aan de bezoekers. De leerlingen begeleiden de kinderen in kleine groepjes. Dit zorgt voor succeservaringen. Je ziet de andere zijde van je leerlingen.”

Bijv.

- vragen aan de samenwerkende **bedrijven om rondleidingen** te organiseren samen met de school en de ouders om ouders te laten zien waar hun leerlingen werken of stage zullen lopen
- leerkrachten uitdagen om ook bij de **praktijklessen** ouders te betrekken, bv door de leerlingen automechanica een workshop eerste hulp bij autopech te laten organiseren

Grenzen bewaken

- Samen met je team bekijken wat draaglijk, redelijk en uitvoerbaar is!

3: Betrokkenheid van ouders op de *schoolloopbaan thuis*

Zwaar onderschat en als één van de toppers uit wetenschappelijk onderzoek: **vooral wat de ouders thuis (niet) doen, heeft effect.**

3: Betrokkenheid van ouders op de schoolloopbaan thuis

“Hoe zichtbaar die ‘ouderbetrokkenheid op school’ ook mag zijn, ‘ouderbetrokkenheid thuis’ heeft een veel grotere impact op schoolsucces, zo toont onderzoek. Met andere woorden, de vormen van ouderbetrokkenheid die de meeste media-aandacht vangen hebben het minst impact op schoolsucces.

Veel belangrijker dan het oudercontact zijn de interesse en betrokkenheid die de ouders thuis tonen voor het schoolleven van het kind, de verwachtingen die de ouders uitstralen en de informele leerstimulansen die ouders aanreiken. Die hebben binnen deze tweede categorie een sterkere impact op schoolprestaties dan gerichte vormen van ondersteuning (bv. thuis helpen bij huiswerk).”

blog Kris Van den Brande - <https://duurzaamonderwijs.com/2017/09/> - sept '17, “Ouderbetrokkenheid en schoolsucces: geen zwart-witverhaal”

3: Betrokkenheid van ouders op de *schoolloopbaan thuis*

Maar niet om het even hoe! Onderzoekers wijzen erop dat

“(…) voornamelijk de algemene ouderstijl, en meer bepaald **enthousiasme en interesse** tonen in het leren van het kind belangrijk zijn, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de actieve deelname aan schoolactiviteiten.

Op basis hiervan concluderen zij dat ook binnen lage SES-gezinnen deze **effectieve ouderstijl aanwezig kan zijn** en op deze manier een positief effect heeft op de prestaties van leerlingen, wat de invloed van SES wat op de achtergrond plaatst.”

Wat werkt?, p. 50-51

3: Betrokkenheid van ouders op de schoolloopbaan thuis

Dus niet om het even hoe! - motivationele modellen

Positieve effecten als betrokkenheid

- ☐ autonomie-ondersteunend is (vs. controlerend)
- ☐ gefocust is op proces (vs. gefocust op persoon)
- ☐ gepaard gaat met positief affect (vs. met negatief affect)
- ☐ en met positieve overtuigingen over mogelijkheden II (vs. negatieve)

Colpin, lezing, 16 mei 2012

3: Betrokkenheid van ouders op de schoolloopbaan thuis

Dus: Ouders willen wel, maar zijn erg onzeker over hoe (het kunnen), ze voelen zich niet (altijd) competent om hun kind te ondersteunen

Ouders kennen de *impliciete* verwachtingen van de school niet (altijd).

Ouders zijn vragende partij om hierin ondersteund te worden

ALLE ouders willen het beste voor hun kind

maar het netwerk, de kennis en de vaardigheden om dat ideaal ook te realiseren zijn ongelijk verdeeld.

Hier kan de school zijn rol spelen: reik ouders ondersteunings-strategieën aan!

3: Betrokkenheid van ouders op de *schoolloopbaan thuis*

Uitwisselingsmoment

Hoe ziet een 'schoolloopbaan-ondersteunende' ouderrol er eigenlijk uit? Hoe kunnen we inzetten op strategieën die ouders ondersteunen in die thuisrol?

Vragen als: wat ouders thuis doen, niet moeten/mogen doen, willen doen, (perceptie over) kunnen doen, hoe ze (niet) aangestuurd (willen) worden, houding tov instellingen zoals de school, wie hen best aanstuurt/ondersteunt ...

Ideeën, suggesties, inspiratie? Over zowel 'inhoud' als 'hoe pak je dat aan'

4: Betrokkenheid van de *school* op de *gezinnen*

Partnerschap? Wederkerigheid? Dan moet de school de ouders/gezinnen leren kennen.

Partnerschap is makkelijk met ouders die volledig in het verlengde van de school(cultuur) denken, opgegroeid zijn

Socioloog Bourdieu: die hetzelfde sociaal, cultureel, economisch en symbolisch kapitaal bezitten.

Wordt impliciet opgelegd aan de 'andere' ouders.

4: Betrokkenheid van de *school* op de *gezinnen*

“Een grote administratieve belasting, voorbereiding van lessen, en dan ook nog eens bezighouden met de gezinnen van onze leerlingen?”

Jazeker, want is **langere-termijninvestering**. Als ouders betrekken nodig is om tot een succesvolle schoolloopbaan te komen, dan moeten we goed samenwerken.

Kennen we onze heel diverse groep van ouders wel (of denken we enkel in ‘groepen’ ouders)? Wat hebben ze nodig? Hoe komen we dat te weten?

Mogelijke acties: huis- en stoepbezoeken – digitale gesprekjes – whatsapp – expertise opdoen over bepaalde kwetsbare groepen (de ‘20 minuten-inbreng’) – wijkwandeling met externe partners – capteren van talenten en kwetsbaarheden bij inschrijving en OC - ...

'Ken je ouders'

*Waarom ouders moeilijk contact leggen met de school
(ervaring van brugfiguren)*

- andere onderwijsachtergrond
- negatieve schoolervaringen, wantrouwig t.o.v. maatschappelijke instellingen
- onvoldoende of niet vertrouwd met de middenklassencultuur: op tijd komen, agenda's beheren en dus 'afspraken nakomen', vergaderen, ...
- in een overlevings-modus, leven daarom van dag op dag
- hebben niet door dat er allerlei 'taken' van hen verwacht worden

'Ken je ouders'

Ouders in armoede combineren ervaren gevoelens

- ❑ machteloos, gekwetst, schuldig, wantrouwig, uitzichtloos, afhankelijk, geïsoleerd, gevoel van controle-verlies,... (= onzichtbare binnenkant van armoede).
- ❑ lage inschatting over wat ze zelf willen, kunnen, durven en hebben
- ❑ gebrek aan een sociaal netwerk
- ❑ gebrek aan (kennis over en toegang tot) hulpbronnen en hulpmiddelen
- ❑ gebrekkig sociaal/cultureel/economisch kapitaal

'Ken je ouders'

Bij ouders met een recente migratieachtergrond

- migratiepijn,
- gebrekkige kennis tweede taal/contacttaal,
- de confrontatie met nieuwe waarden, normen, levensstijl,
- wegvallen van eigen netwerken,

‘Ken je ouders’

Bij ouders met een recente migratieachtergrond

- stressvolle aanpassingsverschijnselen,
- meegebracht cultureel kapitaal telt minder mee,
- aangeleerde copingsmechanismen bieden geen oplossingen voor problemen,
- individuele zoektocht om diverse referentiekaders te integreren (ieder op verschillende manieren en in verschillend tempo, wat dus generatieconflicten veroorzaakt),
- ...

'Ken je ouders'

Nochtans, **ouders zijn ouders**

- ❑ **loyaal** aan de kinderen/jongeren, 'tot het bittere einde'
- ❑ **nieuwsgierig**

"Ik zou heel graag willen weten wat er in de klas met mijn dochter gebeurt. Dat heb ik zo diep gevoeld, die nieuwsgierigheid. Ik vroeg me echt af wat doet mijn dochter in de klas en in de school?"

"Ik zou graag eens een vlieg op de muur zijn."

"Ik blijf stiekem gluren aan de schoolpoort."

'Ken je ouders'

- ❑ **onzeker over hun positie** ten aanzien van de school, de leerkracht
- ❑ **vraagverlegen** (onderz. Kinderrechtencomm.), durven 1ste stap niet te zetten
- ❑ **ongerust, 'bezorgd om de zorg'**

Worden emotionele, sociale en fysieke *zorg*-vragen van ouders voldoende gehoord? Of blijven ze onderbelicht en soms onzichtbaar?

Is er voldoende toezicht op de speelplaats zodat de kleintjes niet omver worden gelopen? Zal mijn kind vriendjes hebben en niet uitgesloten worden? Kan mijn kind uitrusten of slapen als hij of zij moe is? Zorgt de school ervoor dat mijn kind rustig de boterhammen kan opeten? Worden de poepjes wel goed schoon geveegd? ...

Wordt mijn kind niet gepest? Of is mijn kind zelf pester? Hoe zit die in de groep? Hebben ze oog voor wanneer mijn kind eens een minder moment heeft?

Dragen ze wel zorg voor mijn kind?

5: Ouders versterken ouders

Kwetsbare ouders (en elke ouder is wel eens kwetsbaar) ontbreekt het soms aan stevige netwerken om bezorgdheden en vragen naar ondersteuning op te vangen.

Scholen hebben wel contact met (individuele) ouders, maar kennen de ouders elkaar wel? Hoe kunnen we de onderlinge banden tussen ouders versterken, welke rol kunnen we als school spelen? ...

5: Ouders versterken ouders

Bijv.

- ouders verbinden met elkaar, op OC (oudercomité houdt bar open), tijdens schoolfeest ...
- info-avond met de klastitularis, met alle ouders, doorgeven van elkaars gegevens, vragenrondje
- vervolg: bijv. informele babbel over zeester 3 (hoe je kinderen/jongeren thuis stimuleren ...)
- ouders helpen ouders over schooljargon, boterhammendoos, zwemmen, gemengd op bosklas, straffen en belonen, wijkaanbod, zelfredzaamheid ...
Tip voor BaO: betrek hier ook externe org. bij: Huis vh Kind, Kind&Gezin, Basiseducatie ...
- meter- en peterschappen, klasouders

5: Ouders versterken ouders

Uitwisselingsmoment

Hoe kan je school nog meer verbindend werken zodat ouders elkaar leren kennen en elkaar kunnen ondersteunen?

Welke activiteiten zet je daarvoor op? Of: bij welke reeds bestaande activiteiten kun je dit perspectief ook meenemen? En hoe doe je dat dan?

Algemene beschouwingen

Vertrouwen =

- 1 - zoveel mogelijk informeel,
- 2 - zoveel mogelijk gericht op wederzijdse ontmoeting,
- 3 - zoveel mogelijk gericht op het kennen van wederzijdse verwachtingen en bezorgdheden
- 4 – zoveel mogelijk gericht op aanmoediging

En: de school zet de eerste stap!

(zéker belangrijk voor ouders uit kansengroep, met kwetsbare kenmerken)

“Ontmoeten mogelijk maken is professioneel handelen”. Hoe doe je dat?

Bronnen

Henderson, A. T., Mapp K.L. (2002). *A New Wave of Evidence: The Impact of School, Family, and Community Connections on Student Achievement. Annual Synthesis 2002*. National Center for Family and Community Connections with Schools. Austin, Texas: Southwest Educational Development Laboratory (SEDL). p. 24. <http://www.sedl.org/connections/resources/evidence.pdf>

Why Do Parents Become Involved? Research Findings and Implications, p. 3 Author(s): **Kathleen V. Hoover-Dempsey**, Joan M. T. Walker, **Howard M. Sandler**, Darlene Whetsel, Christa L. Green, Andrew S. Wilkins and Kristen Closson Source: *The Elementary School Journal*, Vol. 106, No. 2 (November 2005), pp. 105-130 Published by: The University of Chicago Press Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/10.1086/499194> .*Vanderbilt University*

From Moral Supporters to Struggling Advocates, Reconceptualizing Parent Roles in Education Through the Experience of Working-Class Families of Color. **Susan Auerbach**. *California State University, Northridge*. In: *Urban Education*, Volume 42 Number 3, May 2007 250-283, 2007

Bronnen

Colpin, H. *Bevorderen van Schoolse betrokkenheid van ouders*, p. 148. In: *Gezin en School. De kloof voorbij, de grens gezet? Een verkenning*. Vlaamse Onderwijsraad (2011). Leuven: Acco.

Bellens, K., De Fraine, B. (2013). *Wat werkt? Kenmerken van effectief basisonderwijs*. Leuven: Acco. p. 49, 51.

Nederlandstalige literatuurstudie in het kader van de Rotterdamse Harlem Children Zone (**Mariët Lusse**, december, 2011). Beknopt en redelijk omvattend overzicht van de meest relevante literatuur. De eerste 18 pagina's bevatten de review, de rest zijn bijlages met specifieke modellen en schema's van de diverse onderzoekers.

<http://www.lob4mbo.nl/files/Ouderbetrokkenheid-def.pdf>

blog Kris Van den Brande - <https://duurzaamonderwijs.com/2017/09/> - sept '17, "[Ouderbetrokkenheid en schoolsucces: geen zwart-witverhaal](#)"

Graag meer inspiratie? Voor kleuter en lager

vbjk.be/nl/publicaties/over-de-streep

“**Warm, welkom en wederkerig.** Naar een goede ouder-schoolsamenwerking. Inspiratieboek voor kleuteronderwijs” (AMIF-project) downloadbaar via <https://diversiteitenleren.be/actueel/nieuw-warm-welkom-en-wederkerig-naar-een-goede-ouder-schoolsamenwerking-inspiratieboek-voor-kleuteronderwijs>

<https://www.grotekansen.be/nl/home/1>

[klasse.be/134979/hoebouwje rijke relatie met ouders/](https://www.klasse.be/134979/hoebouwjerijke relatie met ouders/)

= 1 reportage uit de Klasse-reeks ‘Juf Jelke’ (tik in YouTube ‘Klasse Juf Jelke’, 4 reportages in totaal)

Artikelenreeks ‘schoolrijpe kinderen of kindrijpe scholen’ in Kleuters en ik’ en ‘Kiddo’

link naar Klasse-nieuwbrief: <https://www.klasse.be/nieuwsbrieven/tipreeks-kwetsbare-kleuters/>

<https://www.ugent.be/pp/swsp/>

→ Onderzoek kwaliteitsvolle interacties

Graag meer inspiratie?

Voor SO

“Van Eiland naar wij-land”, inspiratiegids samenwerking met ouders voor SO”, downloadbaar via

<https://diversiteitenleren.be/materiaal/materialen/van-eiland-naar-wij-land>

www.samenmetouders.be: website gemaakt i.s.m.

OnderwijsCentrum Brussel (toegang aan te vragen via SDL)

Steunpunt Diversiteit en Leren, UGent

Materiaal – Jan De Mets, geschreven als freelance schrijver

- “Onderwijs, dagelijkse kost? Kostenbeheersing in het secundair onderwijs, een verkenning”. Koning Boudewijnstichting, 2009. Papieren versie nog te verkrijgen bij KBS. Downloadbaar: <https://www.kbs-frb.be/nl/Virtual-Library/2009/295072>
- “Wij slaan de brug. 20 jaar brugfiguren in Gent”, over brugfigurenproject basisonderwijs, Stad Gent, oktober 2017; papieren versie te verkrijgen op OnderwijsCentrum Gent. Downloadbaar: www.stad.gent/onderwijscentrum-gent/ouderbetrokkenheid/ouderbetrokkenheid-en-brugfiguren
- “Wij slaan de brug, ook in het secundair.” Over de brugfigurenwerking in het secundair onderwijs, Stad Gent, februari 2019. Downloadbaar: https://stad.gent/sites/default/files/page/documents/134130%20Stad%20Gent_Wij%20slaan%20de%20brug.pdf

Contact: Jan De Mets, jan.demets@ugent.be

